

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. j. Existentia sensus communis & eius organum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

detur esse calida. Sicut si aqua temperata sit, & manus calidissima, videbitur aqua esse frigida; si vero manus sit frigida, videtur aqua esse temperata.

Certum est secundò, proprium tactus organum neque solam esse carnem, neque solos nervos, sed utrumque; quia scilicet toto corpore diffusum est sensus tactus, sentiturque in multis partibus dolor ubi non sunt nervi, ut in corde, iecore, venis. Et contra etiam nervi exuti carne sentiunt dolorem, & partes illae ubi nervi abundant, ut manus, pedes, femora, sensum tactus habent acutissimum. Non est autem verum in sensibus tactus & gustus, quod sensibile positum supra sensum non facit sensationem; qui enim positum humeris habet tria ferri pondo, sentit sine dubio gravitatem, neque vllum ibi corpus medium est.

SECTIO III

Utrum in odoratu, gustu & tactu species impressae necessario requirantur.

Duplex dubitatio.

Ratio dubitandi est primò, quia quoties obiectum est praesens & proportionatum potentiae, tunc nulla necessaria sunt species; nam illae ideo dumtaxat inveniuntur sunt, quia obiectum quod est distans, non potest complere ac determinare potentiam; si autem immediatum sit organo, certe complebitur & determinabit potentiam per seipsum sine vllis vicariis speciebus: sed obiectum odoratus, gustus, & tactus est semper praesens potentiae, & ab ea prorsus indistans: ergo illi sensus non egent specie impressa. Neque satisfacit vulgaris responsio, quod obiectum istorum sensuum non est praesens modo proportionato; species enim sunt imperfectiores obiecto: ergo illae non possunt esse magis proportionatae sensationi, quam ipsum obiectum.

Secundò. Si odor emitteret species, nulla esset opus respiratione ad odores percipiendos; quod tamen repugnat experientiae.

Conclusio animans.

Dicendum tamen est videri probabilius, quod in odoratu, gustu, & tactu non sola sufficit praesentia obiectorum, sed requiruntur etiam praeterea species impressae.

Species odoratus.

Primò enim quod odoratus speciebus egeat, videtur perspicuum; quia odor licet aliquando entitati perveniat ad olfactum, cum saepe confortetur ab eo, aut laedatur cerebrum; non tamen pervenit semper: nam saepe cadaver ad maximam distantiam foetet, quam certe totam nequireret replere, tamen si totum abiret in vapores: ergo tunc necessariae ad olfactum sunt species. Deinde pisces sub aquis existentes odorantur corpora super aquas extantia, ut declarat Philosophus *lib. de sensu & sensibilibus*, c. 5. sed exhalatio transire nequit per aquas, ibi enim tota dissiparetur à frigore: ergo tunc odor realiter non pervenit ad olfactum. Denique percipitur distantia corporis odorem habentis: ergo tunc necessariae sunt species quae repraesentent illam distantiam.

Species gustus & tactus.

Secundò, quod ad gustum etiam & tactum exigantur species, contra plerumque Recentiores ratio generalis est, quia qualitates reales non sunt proportionatae modo elevationis à materia, per quem constituitur anima sensitiva; illa enim, ut disputatione prima statum est, constituitur per elevationem à materia, ex eo quod agat per aliquid immaterialius obiecto pure materiali: ergo ad quamlibet sensationem requiruntur species immaterialiores quam obiecta.

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

A Ad primam respondeo distinguendo illam maiorem. Quoties obiectum est praesens potentiae, non requiruntur species; si praesens sit modo sensibili, conceditur maior; si per solam suam entitatem sit praesens, negatur maior. Obiectum gustus & tactus per suam quidem entitatem est semper praesens potentiae, sed demptis speciebus non est sensibili modo praesens; modus enim sensibilis est ut sit praesens per aliquid minus materiale, quam ipsum obiectum. Fateor autem speciem esse imperfectiorem obiecto cuius est species, sed non est tamen minus proportionata potentiae ac sensationi; quia illa proportio non est sola perfectio, sed est similitudo speciei cum sensatione; quae ambae minus materiales sunt quam obiectum, ideo etiam si obiectum sit perfectius specie impressa, non est tamen minus proportionatum sensationi.

Solutio prima dubitae.

B Ad secundam dictum est nuper, ideo necessariam esse respirationem ad percipiendos odores, quia respiratione aperiantur duo meatus ad processus mammillares, ubi est sensorium olfactus.

Solutio secunda.

QUESTIO VI.

De sensu interno.

Exposui haecenus ea quae pertinent ad sensus externos, nunc sequitur eorum moderator & index internus sensus. Facultas videlicet mentis fictrix, formatrixque phantasmatum; rerum omnium effectrix, sed sine manibus; cogitatrix operum, & eorum artifex, in proprio imaginantis corpore praepotens, nec iners in alieno. Simulacra imaginando fingit, & facit; informat in seipsa rerum speciem, & res extra se format; solis spectris vera opera praestans, solis rerum imaginibus diues, & meliora imaginibus promens; operatur quae non tangit, quiescit & movet; quae cogitat, exprimit; quae non continet, efficit. Inaspectabilis animae manus, instrumentum artis seipsam in vacuo exercentis. De hoc igitur sensu ut plenè disputem cum Aristotele à *c. 2. lib. 3.* quinque quaerenda videntur. Primò existentia sensus communis & eius organum: secundò eius obiectum: tertio species illi necessariae: quarto proprius eius actus: quintò vires imaginationis, & quaedam eius proprietates.

SECTIO I.

Existentia sensus communis, & eius organum.

Certum est primò, dari sensum aliquem internum in animalibus, praeter sensus externos, quinquè, à quibus ille specie distinguitur, significatque illum sensum qui obiecta propria omnium sensuum externorum percipit, & discernit inter illa; ideo vocatur sensus communis, quem non rectè Galenus *lib. 8. de usu partium*, c. 6. negavit distingui à quinque sensibus externis. Manifesta enim contra illum ratio est, quia bruta plures habent cognitiones, quae non conveniunt externis sensibus; cognoscunt enim saepe absentia & praeterita: latent v. g. canes inter dormiendum, quo tempore feriantur externi sensus: redeunt ad loca quibus assueverunt, noscunt suos benefactores; eorum pleraque capacia sunt disciplinae, recordantur eorum à quibus mali aliquid acceperunt; quaerunt ea quae necessaria ipsis sunt. Haec autem omnes operationes non pertinent ad externos sensus: ergo praeterea inest animalibus internus aliquis sensus.

Dari sensum internum.

Scilicet 3. Certum.

Etiam in
omnibus
animalibus.

Certum est secundò, nullum esse animal, quod internum huiusmodi sensum non habeat, alioqui appetitum non haberent, nec possent ea fugere quæ sunt noxia, vel quærere conuenientia; nam appetitui præluere debet imaginatio. Neque verò negauit absolutè Aristoteles, apes & formicas habere sensum communem, propterea imaginatio est & memoria; sed tantum propterea adiunctam habet capacitatem aliquam disciplinæ; illa enim apibus & formicis non inest. Tres videlicet in animalibus sunt gradus phantasie, primus ea solum percipit quæ gustui & tactui conuenientia sunt, vel disconuenientia: huiusmodi sunt vermes & quædam alia. Secundus alia etiam percipit, & est memoria coniunctus; illum apes habent & formicæ. Tertius præter imaginationem & memoriam auditum etiam habet, quo percipiant voces articulatas; & quæ huiusmodi sunt, capacia sunt disciplinæ.

His positis tria sunt circa existentiam sensus interni scitu digna: primò utrum in eodem animali vnus tantum sit sensus internus, an verò plures: secundò utrum sensus interni diuersorum specie animalium eiusdem, an diuersæ sint speciei: tertio cuiusmodi sit organum sensus interni.

§. I.

Utrum vnus in eodem animali sit sensus internus.

Cum disputatione prima statutum sit, potentias animæ non esse qualitates realiter distinctas ab anima, sequitur omnino sensum internum esse non posse in quolibet animali realiter nisi vnicum. Difficultas igitur est, utrum illi saltem formaliter & essentialiter sint plures, an verò formaliter duntaxat accidentaliter.

Triplex dubitatio.

Ratio enim dubitandi primò est, quia inter illas potentias est distinctio formalis essentialis, quarum diuersa sunt obiecta formalia adæquata: imaginatio & memoria habent diuersa obiecta adæquata; nam res præterita ut præterita, est obiectum formale memoriæ; imaginatio verò circa res etiam præsentis versatur: ergo imaginatio & memoria sunt potentie distinctæ.

Secundò illæ potentie distinguuntur, quarum organa distincta sunt: organum memoriæ differt ab organo imaginationis; nam organum memoriæ siccitatem exigit, ut species tenacius conseruet; imaginatio exigit organum humidius, ut res apprehendat facilius. Adde quod distinctæ illæ cellulæ, quæ sunt in cerebro, destinatae videntur esse diuersis potentiis: ergo sensus internus multiplex est in eodem animali.

Tertio lapsa imaginatione perstat integra sæpe memoria, ut in amentibus plerisque patet: ergo differunt imaginatio & memoria, æquè ac visus & auditus.

Conclusio.

Dico primò, esse in eodem viuente vnicum duntaxat internum sensum, tum realiter, tum etiam essentialiter, licet accidentaliter plures illi sint ex variis muneribus inadæquatis eiusdem sensus. Ita omnino docet Augustinus *lib. de spiritu & anima, cap. 4.* & eum sequuti Suarez, Hurtadas, Arriaga.

Sensus communis.

Obserua enim sensum internum septem habere nomina, sensus communis, phantasia, imaginatio, æstimatoria, cogitativa, memoria, reminiscencia. Dicitur sensus communis ille à quo percipiuntur obiecta omnia percepta externo sensu, &

A eorum sensationes. Phantasia tria facit: primò coniungit species rerum sensatarum, ut quando ex auro & monte cognoscitur mons aureus: secundò coniungit species non sensatas cum sensatis, ut cum hoc album percipitur ut conueniens: tertio non sensatas inter se iungit, ut cum agnus matrem agnoscit ut amabilem. Imaginatio retinet species sensus communis ut circa eas operetur in absentia obiecti, & cognoscat res sensatas in absentia obiecti. Æstimatoria percipit aliqua non sensata sensibus externis; cognoscit enim aliqua sub ratione conuenientis aut disconuenientis: ouis v. g. lupum videns continuo fugit. Dicitur enim æstimatoria, eo quod in rebus aliud æstimet quàm quod exterius apparet.

B Cogitativa est eadem ac æstimatoria, propterea perfectior est in homine, in quo dirigitur à ratione. Memoria conseruat ea quæ phantasia percipit; cognoscit enim præterita ut iam cognita. Reminiscencia est ipsa memoria, propterea est iuncta inquisitioni rerum præteritarum, quarum ex parte obliui sumus; seu est ipsa memoria, propterea successione quadam & connexionem ac dependentiam obiectorum ex vno ad alterius memoriam peruenit, ut cum ex recordatione Petri recordatur Petrum hoc aut illud fecisse; memoria verò est simplex rei recordatio. Illa ergo diuersa nomina plerique censent esse diuersas potentias: ego dixi ea esse tantum diuersa munia eiusdem potentie.

C Ratio enim est, quia ubi non sunt obiecta adæquata diuersa, ibi non sunt diuersæ potentie: sensus interni non est nisi vnum obiectum formale adæquatum: ergo ille sensus non est nisi vnus. Minor probatur, quia primò sensus communis & imaginationis non est nisi vnicum obiectum formale, cum sensus communis cognoscat præsentia obiecta sensuum externorum, quæ imaginatio percipit, tum absentia, tum præsentia, quæ non sunt diuersa obiecta formalia. Deinde imaginatio & æstimatoria idem habent obiectum formale; nam æstimatoria, quæ lupum v. g. cognoscere potest ut disconuenientem, multo magis cognoscere potest lupum quem cognoscit etiam ut lupum: ergo idem est obiectum imaginationis, & æstimatoriæ, ac cogitatiuæ, quæ est æstimatoria homini propria.

D Tertio phantasia & imaginatio idem habent obiectum; nam phantasia non potest cognoscere montem aureum nisi montem & aurum cognoscat, quæ cognoscuntur ab imaginatione; non sunt ergo diuersi sensus imaginatio & phantasia, præsertim etiam cum diuersis vtantur speciebus. Denique imaginatio & memoria idem habent obiectum, licet memoria rem cognoscat ut prius cognitam, v. g. Petrum cum cognitione quæ fuit de illo, si enim memoria cognoscere potest rem ut absentem, multo magis eam potest cognoscere ut præsentem. De memoria & reminiscencia nullum potest esse dubium, quia non est vllum sufficiens fundamentum distinguendi eas propter illam successiuam & simultaneam cognitionem, præsertim cum illæ in intellectu non distinguuntur. Cum igitur hæ potentie non distinguantur nisi munere aliquo accidentali, sequitur eas distinguui ad summum accidentaliter.

E Ad secundam respondeo distinguendo illam propositionem: Memoria versatur tantum circa præterita; memoria adæquatè sumpta, nego; memoria sumpta inadæquatè, concedo. Quamvis enim res præterita sit obiectum adæquatum memoriæ, propterea memoria significat sensum internum

Quaest. VI. Sect. I. de Sensu communi. 487

num consideratum sub denominatione memoriae; non est tamen obiectum adequatum memoriae: prout memoria significat sensum internum absolute; hic enim sensus se extendit ad alia obiecta etiam praesentia.

Ad secundam respondeo sensum internum habere diuersa organa, quia vnum est organum imaginationis & memoriae, licet aliquibus organum illud sit aptius ad memoriam, aliis vero ad imaginationem; quia ut organum aptum sit ad excellentem memoriam, debet esse siccum; ut autem aptum sit ad imaginationem, debet esse humidum; unde raro accidit ut sit in eodem homine memoria excellens cum excellenti imaginatione. Diuersitas autem illa cellularum quare data sit cerebro, dicam infra.

Ad tertiam respondeo ideò imaginationem in aliquibus laedi non laesa memoria, quia producit in organo temperamentum aptum ad operationes sensus communis, ut memoria est; non autem aptum ad operationes sensus communis, ut imaginatio est. Potentia ergo eadem est, sed quare propter laesionem organi exercere potest aliquas operationes, non alias.

S. I. I.

Verum sensus communes diuersorum specie animalium specie differant.

Triplicis dubitatio.

Ratio dubitandi grauis sine dubio est primò, quia si sensus interni animalium specie diuersorum specie differrent, deberent etiam specie differre sensus eorum externi, quod tamen absurdum videtur dicere, cum eadem omnino sint obiecta sensuum exteriorum in omnibus animalibus: ergo sensus interni animalium specie diuersorum non differunt specie. Probatur maior, quia sensus externi non minus sequuntur naturam talis animalis quam sensus interni; neque illi magis sunt proprietates genericae, quam iste.

Secundò si sensus communes diuersorum specie animalium differunt specie, sequitur sensum communem non conuenire homini praecise ratione gradus generici, sed conuenire ratione gradus specificici, quod absurdum est; quia gradus hominis specificicus est rationalis: ergo non differunt specie. Probatur maior. Ille sensus non conuenit homini praecise ratione gradus generici, qui differt specie ab illis quae sunt sub eodem genere; si enim specie differt, sine dubio differt propter aliquam differentiam contrahentem: sed sensus communis hominis praecise sumptus ab intellectu, differt specie à sensu communi bruti: ergo non conuenit homini praecise ratione conceptus generici. Denique si sensus communis hominis specie differt à sensu communi bruti, sequitur hominem differre specie à bruto, etiam seposito gradu specificico rationalis, quod sanè absurdum est.

Tertiò differentiae specificae debent perfecte praescindere à differentiis genericis, nec eas vllomodo debent includere, alioqui genus non est aliquid vniucum: ergo differentiae specificae brutorum per quas contrahuntur gradus sensitiui, esse necessariò debent extra conceptum sensitiui: ergo proprietates quae ab illis emanant, sumptae formaliter non debent esse sensus, sed aliquid ab illis distinctum.

Dico secundò, sensus communes animalium specie diuersorum distingui specie inter se.

Primò enim tanta est distinctio inter proprie-

A rates consequentes naturam, quanta est in ipsa natura: sed sensus communes animalium specie diuersorum sunt proprietates specificae naturarum specie diuersarum; debet enim cuiuslibet naturae specificae conuenire aliqua proprietas specifica, quae non conueniat vlli alteri naturae: sed in animalibus specie diuersis non est assignabilis alia vlla proprietas praeter sensum communem, aut appetitum: ergo illi necessariò specie differunt in animalibus specie diuersis. Potestque confirmari à pari; nam ex communi sententia differunt specie inter se intellectus Angelorum specie diuersorum, alioqui nulla erit in Angelis proprietas: ergo similiter, &c.

B Secundò illa potentiae specie differunt, quae determinatae sunt ex sua natura ad operationes ad quas aliae non sunt determinatae: sed sensus communis animalium vnius speciei est determinatus ad aliquas operationes, ad quas non est determinatus sensus communis aliorum animalium diuersae speciei: ergo illi sensus specie differunt. Probatur minor; nam imaginatio aliquarum animalium v. g. lutum apprehendit ut idoneum ad conficiendos nidos; aliarum vero apprehendit paleas, aut plumam. Deinde aliqua animantes apprehendunt aliquid ut disconueniens, quod aliae non apprehendunt ut tale; ouis viso lupo statim fugit, quia illum ut hostem apprehendit. Imò sensus communis aliquarum animalium apprehendit plura quam sensus communis aliorum. Denique appetitus sensitiui diuersorum animalium specie differunt, cum habeant oppositas inclinationes inter se. Potentia quoque generatiua leonis specie differt à potentia generatiua equi, cum habeant actus specie diuersos; idem dico de potentia nutritiua: ergo sensus etiam communes differunt specie.

Tertiò differentia essentialis constitutiua leonis v. g. est principium alicuius operationis specie diuersae ab operationibus aliorum animalium, quae operationes sunt sensationes: ergo est etiam principium sensuum specie diuersorum.

D Ad primam respondeo esse valde probabilem multorum sententiam, quod sensus etiam externi animalium diuersae speciei differunt, cum etiam differant potentiae nutritiuae ac generatiuae, ut nuper dixi: sed asseri tamen potest aliqua disparitas, quia sensus externi, v. g. oculi diuersorum animalium, non videntur habere actus vllos specie diuersos; eadem enim obiecta vident. Ostensum autem est, sensus internos habere obiecta omnino eadem.

Ad secundam respondeo, sensum communem non conuenire homini praecise ratione solius gradus generici; nam rationale quod est essentialis, & adequata differentia hominis, includit etiam sensitiuum, ut patet; nam per solum intellectiuium sine sensitiui non differt homo ab Angelo: sensitiuum ergo ingreditur aliquo modo differentiam hominis adequatè sumptam, etiam si verum sit, quod intellectiuium genericè sumptum non includit sensitiuum, quod sufficit ad vniucationem. Itaque fateor hominem specificè differre à bruto, etiam seposito rationali sumpto genericè & inadèquatè prout praescindit à sensitiui: sed nego differre hominem specificè à bruto, seposito rationali sumpto adequatè ac specificè, quod ut dixi, necessariò includit sensitiuium.

Ad tertiam respondeo differentias specificas sumptas inadèquatè semper praescindere à differentiis

Secunda ratio.

Conclusio affirmans. Prima ratio.

rentiis genericis, ita ut nec illas includant, nec in illis includantur; sed differentias tamen específicas sumptas adæquatè non posse præscindi à differentiis genericis. Itaque differentia brutorum, v. g. *rugibile*, *hinnibile*, sumptæ præcisè ac inadæquatè, sunt aliquo modo extra rationem sensitivum; sed si adæquatè sumantur, sunt aliquid sensitivum; quia genus contrahitur per differentias proportionatas; & sensitivum genericum contrahitur per tale sensitivum.

§. III.

Quodnam sit organum sensus interni.

Cerebrum
est organum
interni sen-
sus.

Pertinet etiam ad existentiam sensus communis scire ubinam ille sit, siue in qua humani corporis parte thronum habeat & tribunal princeps ille sensus ac moderator & iudex aliorum omnium sensuum. Constans Aristotelis sententia est, sensum communem esse in solo corde; quod falsitatis Medici communiter conuincunt, quia compertum omnino est, nervorum omnium sensoriorum originem esse in capite: imò constat, quod læso cerebro læditur phantasia, ad quam etiam sanandam applicantur cerebro remedia. Unde in solo ferè capite sentitur defatigatio post longam meditationem; ideoque certum est, sensus communis organum esse cerebrum, non autem cor, aut etiam spiritus, quod malè sensit Nemesius. Itaque principis huius membri fabricam non erit ab instituta breuitate alienum paucis hoc loco tradere.

Partes ca-
pitis con-
tinentes.

Certum est primò, totam hanc capitis humani partem, quæ dicitur caluaria, duabus potissimum constare partibus; aliæ sunt continentes, aliæ contentæ. Continentes & propriæ sunt (nihil enim ago hîc de communibus) pericranium, cranium, meninges. Pericranium durior est & solida membrana, quæ totum extrinsecus velat os cranij; erumpit per suturas à dura meninge, quam cum cranio iungit, & suspendit, ne in cerebrum prolabatur. Cranium est os cerebrum totum tegens, & veluti *xpæde*, seu galea: os esse debuit, ut esset solidum, & veluti tectum pulcherrimi huius templi; crassum ad securitatem, rarum ne gravitate offenderet, & vaporibus transmittendis esset accommodatius. Crassum est, quia duplex omni ex parte visitur, idest duplicem habet tabulam, siue laminam: prima externa est, tersa & solida; interna solida etiam est, sed tenuior, & quasi surculis venarum ad nutritionem ossium excavata. In utriusque medio stat rara & spongiosa substantia, quam dicunt medullam; in eam venæ ac arteriæ sanguinem & spiritum fundunt pro caluæ nutritione.

Cranij figura rotunda est, sed oblonga, anteriore, & posteriore parte protuberans, & ad latera utrimque compressa. Ossa eius præcipua sunt octo, nimirum os frontis, ossa sincipitis duo, os occipitis vnum, temporum ossa duo, deinde sphenoides & ethmoides. Iunguntur illa inter se, non per articulationem, sed per suturas, quas octo numerant Medici; quinque proprias, tres communes, quarum mirabile artificium superat omnem humanam artem.

Meninges.

Aperto cranio sequuntur statim meninges duæ, quas matres dicunt. Ea quæ immediatè cranio subest, eique omnino æqualis est, dura dicitur; quia facies eius exterior aspera, interior lævis est, polita & candida, persusa humore aqueo,

A non autem adipe; sensu pollens, foraminibus crebris patens, tum ad venarum transitum, tum ad nervorum coniugationes, tum ad medullæ spinalis descensum. Vbi ossi spongioso imponitur, ut cribrum perforatur; replicatur in capitis vertice, separatque cerebrum in duos sinus; quæ duplicatio falx appellatur, quia in falcem formata est: posteriori parte quadruplicatur, & cerebrum à cerebello dirimit.

Pia mater altera est membrana dura subiacens, tenuis & mollis, ne cerebro noceat, cuius proprium involucrem est.

Certum est secundò, partes caluariæ contentas esse cerebrum & cerebellum: quod autem est in mundo cælum, id in homine cerebrum est; illud intelligentiarum, hoc rationis est domicilium; hanc habent sensus arcem, hoc culmen est & regnum ipsius mentis. *Hinc*, inquit Cæsar in dialogo 3. *tota Dei opificis sapientia credita est, tametsi ne calicem quidem vacuum illud implere valeat.*

Magnitudo eius amplior homini est quam reliquis animantibus; & maribus amplior quam feminis. Figura caluariam refert, quæ continetur. Substantia mollis est, alba & medullaris, qualem in reliquo corpore nullam reperias; differt enim à medulla ossium, cum nec calore liquecat, nec igne absumatur, nec caluariam nutriat, & arteriis ac venis intertexta sit, nervisque ac musculis sit plena, quod non competit ossium medulla. Molle cerebrum est, ut facilius recipiat species ad sensationem & memoriam necessarias, quarum sedes est. Album, quia pars est spermatica, & sic lymphidiores sunt spiritus, non tenebricosi, quales sunt in melancholicis. Illæ tamen cerebri partes, quæ anfractibus sunt proximæ, subcinctiæ sunt, & exteriori etiam, quod tenui meninge obvoluitur: intimum verò candidissimum est. Frigidum est, & humidum; si enim esset calidum, sensationes essent deliræ; & furibundi motus, quales sunt in phreneticis; nec lymphidi spiritus, sed semper perturbati, nec quietus somnus. Quæ omnia in temperie frigida vitantur. Neque tamen frigit propter cerebrum, quod & emissio à corde spiritus, & venis sanguine turgentibus ita calefit, ut temperies frigida nihil ei adimat necessaria ad cogitandum subtilitatis; nam quibus frigidum est cerebrum, ingenium est hebes.

D Motum habere cerebrum evidens est, cum de tracto cranio id appareat, & in recens natis mollißima ossa palpitent: nunc ergo sponte sua distenditur, nunc contrahitur per systolem & diastolem; unde nunc duram attingit membranam, alias ab ipsa recedit. In diastole trahit spiritum & aërem è naribus; in systole interiores sinus coarctat, & animale spiritum è superioribus ventriculis in tertium & quartum, & in sensuum organa profundit. In sternutatione colligitur cerebrum ad exclusionem alicuius excrementi.

Sensu caret cerebrum, licet sensationum principalium sedes sit, & quasi iudex; nam digno compressum, aut etiam vulneratum non sentit, quia frigore abundat & humore. Dolores igitur capitis in substantia cerebri non sunt, sed in membranis.

Duæ vniuersum sunt partes cerebri; anterior, quæ cerebrum dicitur, eo quod sit maior, & animales continet spiritus; posterior dicitur cerebellum. Diuiduntur inuicem per intermediam duræ meningis duplicationem superiori tantum ex parte; nam inferior & media cerebelli pars continua est cum cerebro. Rursum pars anterior

in dextram & sinistram partem secatur ab ea dura menyngis portione, quæ dicitur falx mesforia; sed ea tamen diuisio non pertingit ad imum, nam in basi continuum omnino est etiam cerebello. Exterior eius superficies plurimos habet anfractus, quibus intestinorum refert figuram, dempto epiploo, ut nimirum vasa facilius se insinuent, leuius fiat cerebrum, & firmitus continetur.

Callosum corpus.

Hanc deinde substantiam duorum aut trium digitorum longitudine si secueris, apparet candidior quædam medulla, nullis venulis aut arteriis, aut membranis distincta, quæ dextram cerebri partem cum sinistra vnit, & callosum corpus appellatur. Illud in medio ferè cerebro ventriculos duos habet, dextrum & sinistram, omnium amplissimos, & planè inter se similes, qui sunt duo priores cerebri sinus. Figuram habent se& circuli, aut lunæ falcata, aut vt alij malunt, humanæ auriculæ. Amplissimi omnium sunt, quod in illis præparentur spiritus animales, expiraret per eos cerebrum, & inspirationem recipiat. Diuiduntur tenui membrana, quæ dicitur septum lucidum, & lapis specularis: sunt in illis ventriculis venularum plexus labyrinthi, in quibus præparatur, excoquitur, & attenuatur spiritus animalis.

Tertius ventriculus.

Tertius deinde cerebri sinus apparet, cui corpus superstructum est in modum cameræ, tribus quasi columnis sustentum, triangulare, sed inæqualibus constans lateribus: duos habet arcus in parte posteriore, in anteriore vnicum; vnde dicitur testudo. Vtus eius est ad sustentandam cerebri molem, ne tertium ventriculum opprimat, qui sub eo immediatè cernitur, & est in medio cerebro; vnde medius dicitur, habetque geminos ductus, quorum alter ad basim cerebri descendit, alter in quartum sinum dirigitur. Prior ille antrorsum tendit ex sede inferiori, cuius in extremo portuicula quædam est membranæ tenuissimæ, primùm latior, deinde angustior instar infundibuli; vnde dicitur infundibulum: per eam cerebri pituita transcolatur. Sub infundibulo est glans pituitaria, & est caro porosa & bibula, quæ transcolatur pituita in palatum per os cribri-forme. Sequitur rete mirabile, siue plexus choroïdes in lateribus tertij huius sinus. Alter tertij ventriculi meatus priore amplior, est via quædam ad quartum ventriculum: in illo glandula est figuræ turbinatæ, dicta conarium à pineæ nucis similitudine, pro cerebri firmamento, & libero spirituum animalium aditu ad quartum ventriculum. Hic enim cerebello & medullæ dorsi communis est, omniumque minimus; sensum angustatur, donec in acumen exeat instar calami, ideoque dicitur calamus.

Quartus ventriculus.

Cerebellum situm est in ea caluarie parte, quæ duobus occipitij ossibus definitur: constat duobus quasi globulis inuicem oppositis, & duobus processibus figuram vermium exprimentibus; quia ibi membranæ vermiculariter replicantur. Horum alter à quarto sinu ad tertium fertur; alter spinali medullæ incumbit: figura eius est instar latioris globi. Tegitur menynge vtraque, non vbiq; quia inferior eius pars continua cerebro est, color eius subcineritius, substantia durior: vile est ad conseruandos animales spiritus cerebri, & ad eos spinali medullæ adaptandos, quæ substantia est cerebro planè similis, ab eo egrediens tanquam è radice, & per magnum occipitij foramen egrediens, vt ab ea nerui propa-

Cerebellum.

gentur in reliquum corpus. Atque sufficiant pauca hæc de principe animalis vitæ organo, ex variâ desumpta Medicis & Philosophis.

SECTIO II.

De obiectio sensus interni proprio.

Certum est primò, sensum internum percipere omnia obiecta sensuum externorum, & quando præsentia illa sunt, & actu percipiuntur ab externo sensu, & quando illa sunt absentia, & olim ab externo sensu percepta sunt. Primum illud facit sensus communis, alterum facit imaginatio & memoria. Discernit enim sensus communis inter sensibilia diuersorum sensuum, & in somno res olim vitæ obiectantur sensui. Conuenit igitur interno sensui duplex illud munus.

Munus sensus communis & imaginationis.

Certum est secundò, res etiam diuinas, quæ sensu externo perceptæ sunt, posse in vnum coniungi, ac variè confundi; quod est phantasie proprium: & demùm posse cognosci differentias sensibilibus propriorum, lapidis v.g. & cibi; nam currit canis obiecto cibo, fugit lapide proiecto, quod est munus æstimationis.

Munus phantasie & æstimationis.

His positis controuerti potest primò, vtrum sensus communis cognoscat aliqua etiam obiecta, quæ nullo externo sensu percepta fuerint, vtrum cognoscere possit aliquid futurum, & aliquas etiam negationes. Secundò vtrum percipere possit ipsas operationes sensus externi, imò & suas.

§. I.

Vtrum sensus communis cognoscat res etiam non sensatas, res futuras, & ipsas negationes.

Ratio dubitandi primò est, quia sensus internus ea solùm obiecta potest percipere, quorum habet species, alioqui aequè fingere posset ac intellectus: sed non habet species earum rerum, quæ nullo externo sensu perceptæ sunt, alioqui tribuerentur brutis species à Deo infusæ, quo nihil dici potest absurdius, cum illas homines nullas habeat: ergo sensus internus ea non percipit quæ à nullo externo sensu perceptæ sunt. Deinde non potest sensus internus illa obiecta cognoscere absque discursu. Probatur, quia discursus est illatio vnius ex alio præcedente prius cognito: sensus internus cognoscens aliquid non sensatum, inferret illud ex alio prius cognito per sensum externum: ergo sensus internus discurret.

Prima dubitatio de rebus non sensatis.

Secundò nihil etiam futurum percipere potest imaginatio; nihil enim illa cognoscit nisi vel per species inditas à Deo, vel acceptas à sensu: neutro modo habet species rerum futurarum: ergo illas non cognoscit. Imò si eas cognosceret, diuineret. Denique sensus communis non cognoscit tempus præteritum aut futurum: ergo neque rem cognoscit præteritam vel futuram.

Secunda dubitatio de futuris.

Tertiò sensus etiam internus cognoscit negationes; bruta terrentur vmbra visâ alterius animalis; vident etiam vacuitates portarum & fenestrarum, quæ sunt negationes; in tenebris etiam fremunt & vlulant, & sepe non inuenientes catulos, gemunt & clamant: ergo percipiunt negationes. Denique visus cum proicit lapides in hominem, percipit molem illorum lapidum; eligi-

Tertia dubitatio de negationibus.